

New Educational Approaches to Education in Museums and the Impact of Empathy on the Learning Outcomes of Visitors; a Case Study of Nad Ali by Mir Emad

Maryam Fadaei Tehrani¹ , Ahmad Nedaei Fard² , Mehrangiz Peyvastegar ³

¹PhD in Art Research,, Faculty of Arts, AlZahra University, Tehran, Iran.

²Associate Professor, Industrial Design Department, Faculty of Arts, Al-Zahra University, Tehran, Iran.

³Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Al-Zahra University, Tehran, Iran.

(Received: 19 Apr 2022, Accepted: 25 Jan 2023)

The museum is a cultural institution with different artistic and scientific objects, which is on the important pillars of education, demonstration and research, and its most important function is the transfer of perceptual and emotional knowledge, so that in this way it can contribute to the formation of personalities and access to aesthetic and moral values. Society should act. The purpose of this article; Recognizing empathy is a new approach in museum education, which tries to answer these questions based on Bloom's educational theory with a case study of a museum piece called Nad Ali Mir Emad's line piece: What is the relationship between empathy and museum educational outcomes? How does empathy change visitor learning levels? The research method is descriptive and analytical, and data collection is done through library sources, and the measurement tool is the empathy questionnaire with the museum and the data analysis is quantitative and qualitative. Assuming that empathy is an important factor in strengthening the value and social aspects of museum learning, this article argues that learning is the most important result of museum education and is closely related to the components of empathy. According to the statistical findings, the research results show that in museum education; Learning and empathy are the main factors in changing individual attitudes and values, and they are an important factor in changing social behaviors and strengthening human experiences. And they help the museum to realize the learning results through the space of the museum (transmitting moral and aesthetic messages) of artistic and historical works.

Keywords:

museum education, new approaches to museum education, museum and empathy, Bloom's theory of education and learning, Nad Ali Mir- Emad.

Introduction:

A museum is a cultural institution, and different artistic and scientific objects are kept in it. Museum is located on the important pillars of education, demonstration and research, and its most important function is transmitting perceptual and emotional knowledge. In this way,

Citation: Fadaei Tehrani, Maryam; Nedaei Fard, Ahmad & Peyvastegar · Mehrangiz (2023). New Educational Approaches to Education in Museums and the Impact of Empathy on the Learning Outcomes of Visitors; a Case Study of Nad Ali by Mir Emad, *Journal of Two-Quarterly Journal of Visual Arts Studies*, 1(1-2), 29-42. (in Persian)

DOI: <https://doi.org/10.22111/jart.2023.45447.1034>

it causes the formation of personalities and access to the aesthetic and moral values of society.

The main purpose of museum education is to strengthen human and behavioral characteristics, which has led to the emergence of new approaches to museums in which importance is given to "thinking, feeling, and acting as social interests" (Mousavi, 2014). These characteristics are made through individual-social learning skills (Kroll, 2001). According to Golman (2016), the process of seeing affects learning and teaching, and by using feeling, you can understand the mind and thoughts of others with outward signs and not just by thinking. Empathy is one of the important tools for strengthening thinking and reaching human skills and values. Because "empathy in the field of knowledge and art can provide conditions for people to understand the emotional and emotional states of others, from living beings to objects, put themselves in the position of others and observe the world from the perspective of others" (Gokcigdam, 2015). Empathy has three components: emotional, cognitive, and behavioral. It has been discussed in psychological and social sciences, and one of the most important feedbacks of empathy is the strengthening of human relationships and individual actions. And museums can use empathy to strengthen moral and educational teachings. These moral teachings are possible in the museum through museum objects. Objectives of the study: Understanding empathy is a new approach in museum education, and by using different elements of empathy and learning and educational levels of Bloom's theory, this study examines the work of Nad Ali by Mir Emad (case study). The article tries to introduce the sense of empathy as an important factor in influencing the learning outcomes of the museum audience. The questions of the article include: What is the relationship between empathy and the educational results of the museum? How does empathy change the learning levels of the audience?

Method:

The research method is descriptive and analytical, and the data was collected through library sources. The evaluation tool of the article is the empathy questionnaire with the museum, and the data analysis is done through statisti-

cal-qualitative methods. The questionnaire has three parts (emotional, cognitive, and social) and is written based on the subjective and personal feelings and perceptions of the audience. In this article, the message of the artwork (case study) is a factor in strengthening social skills. Also, a narrative of Mir Emad's life history has been written for the visitor.

This work of art was shown once to 30 people. Then the questionnaire was completed by the audience. The questionnaire was previously reviewed by 10 people from the Museum of Psychology, and its validity was confirmed. In the second stage, the previous audience was again asked to hear the narrative of the artwork. After collecting the second questionnaire, all the data and information of the questionnaire were analyzed in two stages through Excel software, one time before the narration and another time after the narration. In the analysis stage of the study, the level of empathy of the audience was evaluated based on Bloom's theory. Bloom's educational theory is located in three levels of attitude, knowledge, and ability. Finally, the two questions of the study were answered in the discussion section.

Discussion:

One of the reasons for the importance of Nad Ali by Mir Emad's calligraphy in this study is more related to the issue of how Mir Emad died. He was murdered on the charge of converting to another religion. What attracted the audience's mind to this work were, first, the calligraphic text and, second, the narration of Mir Emad's death. The message of this case study refers to an important moral and social issue. In the framework of modern teaching and learning of museums, this message can teach one of the most important moral and social skills to the public: judgment and arbitration. To realize the impact of the message of this museum object, the educational process of the museum was used, which includes learning styles resulting from intellectual engagement based on objects and narration. This educational process helps the museum to achieve three major goals: educational, aesthetic, and social impact by operationalizing learning styles in the museum. In this path, a proper connection is established between important elements such as the influencing factors of the message on people, the levels of educational learning elements, and learning results through physical-emotional-memory channels. The basis of modern museology is social responsibility. In modern museology, human emotions play an important role in designing museum programs because in the process of emotional stimulation through museum objects, three stages (attention-absorption-thinking) are very important.

The object-based learning approach provides the audience with the opportunity to learn with pleasure. This approach makes the audience in museums interact with each other, have physical participation, their learning is strengthened, they understand the educational theme of museums, and their minds change by thinking and engaging their senses. One of the most effective ways to change the mind is to use historical and cultural elements. The

tools for changing minds in museums are stories; historical figures-artworks that cause intellectual conflict with ideas-skills. One of the appropriate and modern educational methods is the use of narrating objects in museums, as the audience interprets the content and message of the story with their imagination by narrating museum objects. The educational tools of museums are seeing and hearing because by seeing, emotional reactions are aroused, and through hearing, the imagination and attention of people are attracted. The findings of this study show that learning based on stimulus-oriented responses and through museum objects helps the audience to change and strengthen their individual knowledge-perception-skills.

Results: Education and learning are important parts of modern museum approaches, and by evoking emotions, they attract the audience to the message of art objects in museums. Such attraction causes intellectual conflict and thinking. In the process of modern education of museums, the subject of emotions is of particular importance, and the museum considers emotions as a communication channel to realize the social and moral messages of objects. Through feeling, the social messages of museum objects are transmitted so that the audience can understand more about the subject of learning and teaching in the museum. Understanding and recognition are created through a new form of empiricism in the museum called empathy in cognitive science. Thinking, skills, progress, and behavior at the community level have always been the focus of modern approaches to education in museums, and empathizing with the museum as empiricism causes the individual attitudes and behaviors of the audience to change at the community level. In the educational process, museum works can stimulate emotions, educate the audience to change their human skills, have a new look at the events and issues around them, and create a constructive review and transformation in their lives and relationships with others. Changing moral and social skills, such as judgment, is an example of the museum's social influence through education based on museum objects to teach the audience to reflect on their human attitudes and values. The important factor in strengthening the value and social aspects resulting from museum education is empathy, and if the message of each museum work is properly selected and narrated, it will lead to different emotional levels; cognitive and socially created different reactions to communicating with each other. From the point of view of the learning and teaching results of museums, the creativity of a part - new knowledge and understanding - understanding and criticizing is more important. Different ways have been identified to create proper human communication at the community level. However, education through museums creates a space for people to use human emotions based on different learning elements and opens the way for any thinking with imagination and creativity. Through the path of empathizing with the message of museum objects, this space can lead to the third behavioral component at the community level with two emotional and cognitive stages. The result is called empathy.

رویکردهای نوین آموزش در موزه‌ها و تاثیر حس همدلی بر نتایج یادگیری بازدیدکنندگان مطالعه موردی، اثر نادعلی میرعماد

مریم فدایی تهرانی^۱، احمد ندایی فرد^{۲*}، مهرانگیز پیوسته گر^۳

^۱دکتری پژوهش هنر، دانشکده هنر، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.

^۲دانشیار، گروه طراحی صنعتی، دانشکده هنر، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران.

^۳دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱/۲۶، تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۲/۳۱)

۴۱

صفحات ۴۲-۲۹ (مقاله پژوهشی)
مطالعات هنرهای تجسمی، دانشگاه سبستان و معماری دانشگاه سبستان و بلوچستان • دوره اول، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۲

چکیده

موزه، نهادی فرهنگی با اشیای متفاوت هنری و علمی است که بر ارکان مهم آموزشی، نمایشی و پژوهشی قرار دارد و مهم‌ترین عملکرد آن، انتقال دانش ادراکی و عاطفی است تا از این طریق بتواند نسبت به شکل‌گیری شخصیت‌ها و دسترسی به ارزش‌های زیبایی‌شناختی و اخلاقی جامعه عمل کند. هدف این مقاله، شناخت همدلی به منزله رویکردی نوین در آموزش موزه است که با مطالعه موردی یک اثر موزه‌ای، به نام «قطعه خط نادعلی میرعماد»، سعی دارد بر مبنای نظریه آموزشی بلوم، به این پرسش‌ها پاسخ دهد: چه ارتباطی بین همدلی و نتایج آموزشی موزه وجود دارد؟ همدلی چگونه سطوح یادگیری بازدیدکننده را تغییر می‌دهد؟ روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و گردآوری داده‌ها از راه منابع کتابخانه‌ای انجام می‌شود و ابزار سنجش، پرسشنامه همدلی با موزه و آنالیز داده‌ها از راه کمی و کیفی است. این مقاله با فرض اینکه همدلی، عامل مهمی در تقویت جنبه‌های ارزشی و اجتماعی حاصل از یادگیری موزه است، استدلال می‌کند یادگیری، مهم‌ترین نتیجه آموزش موزه است و با مؤلفه‌های همدلی ارتباط نزدیکی دارد. با توجه به یافته‌های آماری، نتایج نشان می‌دهد در آموزش موزه، یادگیری و همدلی از عوامل اصلی تغییر نگرش‌ها و ارزش‌های فردی هستند و به‌منزله عامل مهمی در تغییر رفتارهای اجتماعی و تقویت تجربیات انسانی دخالت دارند و به موزه باری می‌دهند تا در تحقق نتایج یادگیری از راه فضای موزه‌ها (انتقال پیام‌های اخلاقی و زیبایی‌شناختی) آثار هنری و تاریخی، به‌خوبی عمل کنند.

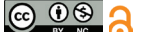
واژه‌های کلیدی

آموزش موزه، رویکردهای نوین آموزش موزه، موزه و همدلی، نظریه آموزش و یادگیری بلوم، اثر نادعلی میرعماد.

DOI: <https://doi.org/10.22111/jart.2023.45447.1034>

استناد: فدایی تهرانی، مریم، ندایی فرد، احمد و پیوسته گر، مهرانگیز (۱۴۰۲)، رویکردهای نوین آموزش در موزه‌ها و تاثیر حس همدلی بر نتایج یادگیری بازدیدکنندگان مطالعه موردی، اثر نادعلی میرعماد، دو فصلنامه علمی- تخصصی «مطالعات هنرهای تجسمی»، دوره اول، بهار و تابستان، صفحات ۲۹-۴۲.

* این مقاله مستخرج از رساله دکتری مریم فدایی تهرانی با عنوان: همدلی رویکرد نوین موزه‌ها جهت جذب مخاطب به راهنمایی دکتر احمد ندایی فرد و مشاوره دکتر مهرانگیز پیوسته‌گر در دانشکده هنر دانشگاه الزهرا (س) است.

E-mail: nedaei@alzahra.ac.ir، ۰۹۱۲۲۷۰۶۹۳۵، تلفن: ۰۲۱۲۲۷۰۶۹۳۵، نویسنده مسئول:

هدف عمده آموزش در موزه‌ها تقویت ویژگی‌های انسانی و رفتاری است که باعث ظهور رویکردهای نوین موزه‌ها و اهمیت به «تفکر، احساس، عمل به‌عنوان علاقه اجتماعی» (موسوی، ۱۳۹۴) می‌شود. این ویژگی‌ها از راه مهارت‌های یادگیری فردی و اجتماعی که بخش مهمی از آن به توانایی و قابلیت‌های زندگی برمی‌گردد، ساخته می‌شوند (کرول، ۲۰۰۱). به گفته گلمن^۱ «فرایند تماشا کردن در یادگیری و آموزش تأثیر دارد و با استفاده از احساس می‌توان امکانی را فراهم کرد تا ذهن و افکار دیگری را با نشانه‌های ظاهری و نه فقط با تفکر درک کرد» (گلمن، ۱۳۹۶). یکی از ابزارهای مهم برای تقویت تفکر کردن و رسیدن به مهارت‌ها و ارزش‌های انسانی، حس همدلی است؛ زیرا «همدلی در زمینه دانش و هنر می‌تواند شرایطی را فراهم کند تا افراد با شناخت حالات هیجانی و احساسی دیگران، از موجود زنده تا اشیاء خود را در جای دیگری قرار داده و جهان را از منظر آن‌ها مشاهده کنند» (ام. کاکسیگدم^۲، ۲۰۱۵). همدلی به‌عنوان نیروی محرک نوآوری اجتماعی، احساساتی را کشف می‌کند تا تجربه عاطفی مبتنی بر آموزش و یادگیری موزه‌ها را افزایش و با درگیری فکری، ذهن را تغییر دهد و درک جدیدی به‌وجود آورد. در این مقاله با استفاده از ارکان متفاوت همدلی و سطوح یادگیری و آموزشی نظریه بلوم به مطالعه موردی اثر نادعلی میرعماد می‌پردازد تا بدین‌وسیله، حس همدلی را به‌عنوان عامل مهمی برای تأثیر بر نتایج یادگیری بازدیدکنندگان موزه‌ها معرفی کند. همدلی در سه مؤلفه عاطفی، شناختی، رفتاری در علوم روانشناختی و اجتماعی مطرح شده است و یکی از مهم‌ترین بازخوردهای آن، تقویت روابط انسانی و کنش‌های فردی است و موزه‌ها می‌توانند از آن به‌عنوان راهی برای تقویت آموزه‌های اخلاقی و تربیتی برگرفته از اشیاء استفاده کنند. برای رسیدن به نتایج مقاله، از منابع کتابخانه‌ای و اطلاعات به‌دست‌آمده از پاسخ‌های احساسی پرسشنامه همدلی با موزه استفاده شده است تا میزان یادگیری افراد را از راه تأثیرگذاری حس همدلی پس از مشاهده اثر مطالعه موردی اندازه‌گیری و تحلیل کند. از ضرورت‌های تدوین این مقاله آشنایی جامعه موزه‌داری ایران

با رویکردهای نوین آموزشی و تحقق اهداف اجتماعی موزه است که سالیانی است در دستور کار ایکوم قرار گرفته و تعهد به حفظ و نگهداری صرف آثار موزه‌ای بنا به اصالت اشیاء و آثار موجود در موزه‌های هنری و تاریخی ایران باعث شد تا موزه‌داران ایران در ارتباط منطقی با بازدیدکنندگان همواره از رویکردهای سنتی استفاده کنند. در واقع آشنایی با رویکردهای نوین آموزشی که بیشتر در مطالعات میان‌رشته‌ای هنر، خصوصاً مباحث علوم روان‌شناختی دنبال می‌شود، یکی از راهکارهایی است که در جذب بازدیدکنندگان به موزه و همچنین ایجاد تجربیات فردی و بین‌فردی با هدف تأثیرات اجتماعی موزه و تحریکات احساسی و عاطفی به‌خوبی عمل می‌کند. یکی از راهکارهای مهم حسی و عاطفی، موضوع همدلی از راه آموزش‌های موزه‌ای است که در زیرمجموعه روانشناسی قرار دارد و با استفاده از مفاهیم و دستورالعمل‌های آن می‌توان در تقویت نتایج آموزشی و تغییر انگیزه‌های یادگیری بازدیدکنندگان در فضای موزه‌ها موفق عمل کرد. در این مقاله به‌منظور پاسخ‌گویی به سؤالاتی در خصوص اینکه: چه ارتباطی بین همدلی و نتایج آموزش موزه وجود دارد؟ همدلی چگونه سطوح یادگیری بازدیدکننده را تغییر می‌دهد؟ از روش پژوهشی بر مبنای پژوهش مطالعات میان‌رشته‌ای موزه‌ها استفاده می‌شود و روند کار برای رسیدن به نتایج به‌صورت کمی از راه تهیه پرسشنامه و تحلیل کیفی است که موارد آن در بخش روش پژوهش توصیف می‌شود. بخش ادبیات پژوهش شامل مطالب متفاوتی درباره موضوع همدلی، آموزش در موزه است و از دلایل انتخاب نظریه آموزشی بلوم، سطوح متفاوت عاطفی و شناختی این نظریه است که در قالب ارکان همدلی در موزه به پژوهش این رساله یاری می‌کند. همچنین آموزش موزه و رویکردهای نوین آموزشی آن و موضوع ارتباط موزه و همدلی از دیگر مطالب این پژوهش است که در آن به رویکردهای نوین آموزشی - ارتباط ارکان همدلی و موزه‌ها به لحاظ آشنایی با تأثیرات و راهکارهای روان‌شناختی در جذب بازدیدکننده و آموزش می‌پردازد.

روش پژوهش

روش پژوهش مقاله، توصیفی-تحلیلی و گردآوری داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای و ابزار سنجش پرسشنامه همدلی با موزه و آنالیز داده‌ها از راه کمی و کیفی انجام می‌شود. همچنین برای تشخیص میزان یادگیری و آموزش موزه‌ها با تأثیرات مؤلفه‌های سه‌گانه همدلی از یک اثر موزه‌ای به‌عنوان مطالعه موردی و با روش روایتگری محتوای آن برای بازدیدکنندگان استفاده شد. این اثر قطعه خوشنویسی شده نادعلی، به خط میرعماد است که محتوای اخلاقی پیام آن برای بازدیدکنندگان روایتگری می‌شود. پرسشنامه خودساخته همدلی این مقاله، براساس اهداف و سؤالات این مقاله نوشته شده است و در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان حوزه موزه-روانشناسی قرار گرفت و روایی آن تأیید شد. جامعه آماری برای پاسخگویی به پرسشنامه‌ها، مخاطبان موزه هنری و مشتمل بر سی نفر از بازدیدکننده است. این افراد شامل ۲۲ زن و ۸ مرد هستند. این پرسشنامه در بازه زمانی یک

ماهه (اردیبهشت ۱۴۰۰) تکمیل شد. پرسشنامه در دو نوبت یکبار پیش از بازدید و پس از بازدید پاسخ داده شده است. مطابق با نمودار به‌دست‌آمده از سنجش کمی حاصل از برنامه نرم‌افزاری اکسل، مشخصات افراد به لحاظ جنسیت، سن، میزان تحصیلات مطابق جدول ۱- تفکیک آماری به‌دست‌آمده از جنسیت، سن، میزان تحصیلات جامعه آماری (۳۰ شرکت‌کننده). منبع نگارنده.

جنسیت	درصد جنسیت	سن		میزان تحصیلات		
		بیشتر از ۴۰ سال	کمتر از ۴۰ سال	کارشناس	کارشناس ارشد	دکتر
زن	۷۲٪	۶۳٪	۳۷٪	۳۳٪	۳۷٪	۲۰٪
مرد	۲۷٪	۵۲٪	۴۸٪	۲۵٪	۳۵٪	۴۰٪

با جدول ۱ به دست آمد. سوالات پرسشنامه به منظور سنجش میزان یادگیری افراد به دریافت پیام اجتماعی و اخلاقی این اثر هنری، در سه بخش تأثیرپذیری همدلی (عاطفی، شناختی، اجتماعی) تقسیم‌بندی شده است تا در نهایت پس از جمع‌آوری کمی داده‌ها، به روش کیفی تحلیل و نتیجه‌گیری شود. توضیحات بیشتر در کار پژوهش در بخش مطالعه موردی بیان شده است.

در این مقاله، پرسش‌ها براساس نظریه بلوم به یک روش تحلیل منجر می‌شود به این شرح که توجه به موضوع احساس و عاطفه در امر یادگیری از رویکردهای مهم آموزش‌های نوین در موزه‌ها است. یادگیری که می‌بایست منطبق با موضوع معناسازی بازدیدکننده از راه درگیری فکری منجر به تفکر شود و این تفکر پس از دریافت مفهوم و معنای اخلاقی و اجتماعی اثر موزه‌ای است که تحقق می‌یابد و یکی از مناسب‌ترین روش‌های تقویت این نوع یادگیری از راه آموزش موزه، استفاده از آموزش ساختارگرا است که در آن به سطوح متفاوت احساس، عاطفه و شناخت توجه می‌شود. در این باره نظرات متفاوتی درباره رویکردهای آموزش ساختارگرا مطرح شده است که با استفاده از مطالعه موردی این مقاله به نظر می‌رسد نظریه آموزشی ساختارگرای بلوم موجب می‌شود براساس ارکان و سطوح آموزشی که برپایه یادگیری حسی، عاطفی و سه بخش دانشی، نگرشی، توانشی قرار گرفته است، به موزه یاری می‌دهد تا در قالب یک سیستم عملیاتی آموزشی نوین خود نسبت به انتخاب آثار، توجه به چگونگی مفهوم‌سازی اشیای به نمایش درآمده و از همه مهم‌تر روایت‌گری پیام اخلاقی و اجتماعی شیء توجه بیشتری داشته تا به بازدیدکننده یاری دهد تا نه تنها با حس و عاطفه خود به‌منزله مهم‌ترین ابزار شخصی‌شده یادگیری دست به معناسازی بزند، بلکه در انتقال پیام و مفهوم اخلاقی اجتماعی اشیای موفق عمل کند. معناسازی اشیای توسط بازدیدکننده و تفکر کردن گام اصلی تغییر ذهن و نگرش، منظور نظر موزه است که در زیرمجموعه نظریه بلوم قرار می‌گیرد و تغییر تمایلات، انگیزه‌ها و احساسات فردی فقط از راه عاطفه، شناخت و مؤلفه‌های همدلی است که ممکن می‌شود. در این رابطه نظریه بلوم معتقد است همدلی محدود به واکنش عاطفی نسبت به یک فرد و ظرفیتی چندجانبه است و نه تنها احساسات، بلکه تفکر و تصور را نیز درگیر می‌کند. در این نظریه، یادگیری از راه همدلی کردن با پیام و آموزش تجربی و آگاهی فرهنگی و مهارت‌های انسانی تقویت می‌شود و ریشه در همدلی اجتماعی دارد و موزه مناسب‌ترین مکان دستیابی این هدف است. در جدول ۲ و ۳ مقاله ارتباط بین همدلی و نتایج آموزش در موزه و همچنین تغییر سطوح یادگیری بازدیدکننده در سطح فردی و اجتماعی از راه همدلی و آموزش موزه تشریح شده است و نشان می‌دهد که چگونه سطوح عاطفی، شناختی، رفتاری و اجتماعی همدلی و نظریه بلوم، آموزش موزه به لحاظ اهداف، ساختار، دستورالعمل در یک مسیر قرار گرفته‌اند و موزه می‌تواند تا در کسب نتایج یادگیری (آموزش‌های اخلاقی) در سطوح جامعه مؤثر باشد.

پیشینه پژوهش

درباره سوابق پژوهش‌های همدلی و ارتباط آن با رویکردهای متفاوت آموزش و یادگیری موزه‌ها منابعی شناسایی شده است که

مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر توصیف می‌شوند: کتاب موزه‌ها و اهداف آموزشی، پداگوژی، اجرا^۲، نوشته آیلین هوپرگرین هیل^۴، سال ۲۰۰۷ میلادی، تفاوت‌های آموزش رسمی و غیررسمی موزه‌ها را توصیف می‌کند و علت تغییر آموزش به یادگیری را در جهت تفکر می‌داند. در این کتاب نتایج ۵ گانه یادگیری و آموزش نوین موزه‌ها و اهداف و روش‌های یاددهی و یادگیری ساختارگرا برای موزه‌های پساموزه تشریح و تحلیل می‌شود - کتاب طراحی برای چشم‌انداز همدلی بر تجربیات موزه‌ها^۵، نوشته الیف.ام. کاسیگدم^۶، سال ۲۰۱۹، موزه را مکانی معتبر برای برانگیختن همدلی از راه آموزش هنری می‌داند و اینکه همدلی با کارکرد آثار هنری و رویکردهای آموزشی و یادگیری موزه‌ها منجر به تغییر کنش‌های فردی و اجتماعی می‌شود - کتاب آموختن در موزه^۷، نوشته جورج. ای. هین^۸، سال ۱۹۹۸ میلادی، ماهیت و آموزش ساختارگرا در موزه و ابزارها و روش‌های تعلیم و چگونگی عملیاتی کردن رویکردهای نظری آموزش و یادگیری در موزه را تعریف و مفهوم‌سازی می‌کند - کتاب تکنولوژی آموزشی، نوشته مریم داوودی، سال ۱۳۸۹، از استراتژی‌های یادگیری و آموزش و ویژگی‌ها و الگوهای طراحی آموزش و مهارت‌های مرتبط با یادگیری و نظرات ساختارگرایان و اهداف شناختی، عاطفی، حرکتی به‌عنوان عوامل مهم در شکل‌گیری فنون آموزشی نوین نام می‌برد - مقاله نقش موزه‌ها در تعلیم و تربیت، نوشته بابک شمشیری، سودابه شکراله زاده، سال ۱۳۹۴، از بین شرایط و ویژگی‌های آموزش و یادگیری موزه به جنبه‌های شناختی، عاطفی، احساسی بازدیدکننده اشاره می‌کند که طبقه‌بندی نظری بلوم منجر به نتایج یادگیری موزه‌های پساموزه می‌شود - مقاله نظریه سازنده‌گرایی و کاربرد آن در آموزش، نوشته صغری ابراهیمی قوم، غلامحسین حسین‌زاده یوسفی، سال ۱۳۸۶-۱۳۸۷، نظریه سازنده‌گرایی و رویکردهای یادگیری روانشناختی و اجتماعی را بررسی و فرایند مؤثر در پردازش یادگیری‌ها را توصیف می‌کند. از نظر نویسندگان مهم‌ترین عامل برای تحول روش یادگیری، محیط‌ها هستند و پنج اصل آموزش تأکید بیشتری بر بُعد عاطفی یادگیری و شخصی‌سازی با آموزش‌های ساختارگرا دارد - مقاله قدرت اشیا در یادگیری مبتنی بر اشیا و آموختن^۹، نوشته کریستین هاردی^{۱۰}، سال ۲۰۱۵ میلادی اشیا را ابزاری برای یادگیری دانش‌محور می‌داند که در حوزه آموزش موزه منجر به تفکر طراحی و الهام‌بخشی می‌شوند و مهم‌ترین نتایج آن درگیری حواس، غوطه‌وری یادگیری، تعامل با دیگران، تفکر کردن از راه همدلی است - مقاله همدلی و ارتباط از راه هنر^{۱۱}، نوشته مارینلا روشا^{۱۲} سال ۲۰۱۷ میلادی^{۱۳}، معتقد است؛ هرگونه ارتباط انسانی از راه هنر ساخته می‌شود و هنر ابزار مهم شخصیت‌سازی و ارزش‌های اجتماعی است و همدلی ویژگی‌های متفاوت فردی و میان‌فردی برای تقویت ارتباط انسانی را می‌سازد. ادراک کردن تفکر با اشیای هنری است و راهی برای پاسخگویی حسی و درگیری فکری و رمزگشایی پیام هنری و تبدیل شدن نگرش‌های انسانی است - مقاله همدلی در آموزش بزرگسالان^{۱۴} نوشته ماتالیا ریسا^{۱۵}، سال ۲۰۱۵ میلادی به ابعاد متفاوت احساسات می‌پردازد و ساختار چندبُعدی آن را در مؤلفه‌های عاطفی، روانشناختی، انگیزه‌بخشی می‌داند که همدلی شرط لازم برای تقویت آن‌ها است.

نظریه آموزش و یادگیری بلوم^{۱۶}

یکی از روش‌های آموزشی موزه‌ها روش ساختگرایی بنجامین بلوم است. «بلوم اهداف آموزشی را در سه حیطه عاطفی^{۱۷}، شناختی^{۱۸}، روانی و حرکتی^{۱۹}» (داوودی، ۱۳۸۹، ۲۲) قرار داد. او حوزه عاطفی را شامل پنج سطح: حساس شدن^{۲۰}، واکنش^{۲۱}، ارزش قائل شدن^{۲۲}، سازماندهی^{۲۳}، شخصیت‌سازی^{۲۴} توسط مجموعه‌ای از ارزش‌های درون فردی می‌داند. این مجموعه ارزش‌ها در رفتارها بروز می‌کند و شخصیت نهایی را شکل می‌دهد. در حوزه شناختی بلوم، شش سطح متفاوت وجود دارد که از میان آن‌ها، یادآوری یا به ذهن سپاری موضوع آموزش^{۲۵}، فهمیدن^{۲۶}، به کارگرفتن^{۲۷} مهم‌ترین بخش تفکر کردن و یادگیری تجربیات موزه است. از نظر بلوم، مرحله اول یادآوری و ذهن‌سپاری پایه یادگیری و شناخت است. همچنین شش سطح متفاوت، در حوزه روانی و حرکتی بلوم قرار دارد که سطح واکنش‌های خودکار^{۲۸} و ساده و ادراکی^{۲۹} آن از اهمیت زیادی برخوردار هستند. نظریه ساختارگرای آموزشی بلوم بر سه سطح دانشی-نگرشی-توانشی متمرکز است. «سطح نگرشی در ایجاد تمایل و انگیزه و احساس نسبت به آموخته‌ها دخالت دارد و با حیطه عاطفی مرتبط است و سطح دانشی مربوط به یادگیری و فهم مطالب آموزشی است و با حیطه شناختی مربوط است و سطح توانشی به معنای کاربست و عملکردن به آن چیزی است که آموخته می‌شود و با حیطه رفتاری ارتباط دارد. از نظر بلوم، برنامه آموزشی زمانی موفق می‌شود که همه سطوح سه‌گانه را دربرگیرد و برای رسیدن به آن می‌بایست همه فعالیت‌ها و اقدامات و ابزارهای آموزشی برای درگیری جنبه‌های عاطفی، شناختی، رفتاری با موضوع انتخاب شود» (شمشیری و شکراله‌زاده، ۱۳۹۴). از مطرح‌ترین نظرات آموزشی موزه‌ها، نظریه یادگیری ساختارگرا است که در آن «روند معناسازی توسط افراد انجام می‌شود و مفاهیم دانش‌ها نه فقط با اشیای موزه، بلکه با توجه به فرهنگ و تجربیات پیشین و شرایط افراد هم منتقل می‌شود» (هین، ۱۳۹۶). ماهیت آموزشی ساختارگرا منحصراً بر یادگیرنده متمرکز است و در آن به (آموزش‌دادن و یادگرفتن) تأکید شده است. یکی از هواداران نظریه آموزش ساختارگرا در موزه، جورج هین^{۳۰} است که متأثر از تأثیرات فلسفی و روانشناختی و علوم اجتماعی پیازه و ویگوتسکی^{۳۱}، نظریه یادگیری خود را بر مبنای مشارکت دست و ذهن قرار داد و معتقد بود «یادگیری با عمل ارتباط دارد» (عبدی، ۱۳۹۵). او با اتصال دانش و یادگیری، نظریه آموزشی ساختارگرا را مورد توجه قرار داد. یادگیری از نظر ساختارگرایی شامل عناصر اجتماعی است، زیرا به دنبال ابزارهای تفکر و دریافت دانش‌های جدید است. در نظر ساختارگرایان آموزشی «دانش از تجربه ساخته می‌شود و یادگیری فرایند تفسیر شخصی از جهان است» (آخوندی، ۱۳۹۶، ۳). در کاربرد روش‌های ساختارگرای آموزشی پنج اصل مهم وجود دارد که شامل «حفظ سپاری- تأکید بر ابعاد عاطفی یادگیری- شخصی‌سازی آموزشی- گسترش مهارت‌ها و نگرش‌ها و باورها- تعهد به مسئولیت‌پذیری- درگیر شدن با فرایندهای یادگیری» (ابراهیمی قوام و حسین‌زاده یوسفی، ۱۳۸۷) است. تعریف آموزش از نظر ساختارگرایان «رسیدن به یک محتوای از پیش تعریف شده

به تجربه معنا دار است و مفهوم یادگیری شامل لذت بردن و رضایت از نتایج به دست آمده از این تجربه است» (هین، ۲۰۱۶، ۱۱).

آموزش موزه

آموزش موزه «فرایندی است که در آن یادگیری اتفاق می‌افتد و اهمیت آن به دلیل تغییر است که در نحوه تفکر کردن ایجاد می‌کند» (گرین‌هیل، ۲۰۰۷). یادگیری عامل مهم برای رسیدن به اهداف آموزشی موزه‌ها است و با تأثیرات متفاوت ذهنی و شخصیتی افراد و از راه تفکر کردن حاصل می‌شود. برای درک اهمیت آموزش در موزه‌ها می‌بایست به سه موضوع مرتبط با آن مانند: تعریف لغوی موزه^{۳۲}، تعریف ایکوم^{۳۳} و اهداف عمده موزه‌ها نسبت به آموزش پرداخت. «در تعریف لغوی، موزه به (آموختن) هم ترجمه شده است» (ملا صالحی، ۱۳۷۸) و در تعریف ایکوم، موزه را مکانی دانسته که از وظایف اصلی آن آموزش‌دادن است و در آخرین تعریف، دسته‌بندی اهداف عمده و سه‌گانه آموزش موزه است. یعنی اهداف «آموزش، زیبایی‌شناختی آثار، تأثیرات اجتماعی» (هین، ۱۳۹۶، ۱۰) است.

در آموزش موزه، عواملی مانند: رویکردهای نظری آموزشی، الگوهای یادگیری، درگیری‌های فکری برای تغییر ذهن از راه تحریکات احساسات انسانی دخالت دارند؛ اما آنچه از نظر آموزشی در درجه اول اهمیت قرار می‌گیرد، کسب نتایج یادگیری است که برای رسیدن به آن، درک کردن و تفکر کردن در مرتبه نخست قرار دارد. نتایج یادگیری موزه‌ها، پنج شاخصه مهم هستند که شامل: «کسب درک دانش و مهارت‌ها- نگرش و ارزش‌ها و لذت و الهام‌بخشی و خلاقیت و در نهایت عمل به آن‌ها با رفتار و پیشرفت است» (گرین هیل، ۲۰۰۷) که باید آن‌ها را در سطح جامعه گسترش داد. از میان این شاخص‌ها، تغییر نگرش و ارزش‌های انسانی از ابعاد مهم یادگیری هستند که با درگیری فکری ایجاد می‌شود. گام اول این تأثیرپذیری از راه ذهن و احساسات ممکن می‌شود، زیرا بخشی از تفکر کردن با تصویرسازی ذهنی انجام می‌شود و اگر ذهن بخواهد تغییر کند، باید بازنمودهای ذهنی تغییر کند و برای این تغییر، می‌بایست راه‌های ارتباطی حسی، عاطفی، شناختی و اجتماعی متحول شوند.

آموزش در موزه تجربی و اختیاری است و نقش مهم آن، برانگیختن انگیزه و ایجاد زمینه‌های یادگیری است. درک کردن و تفکر کردن پس از درگیری فکری و ناشی از تحریکات حسی، عاطفی و شناختی فرد به وجود می‌آید و در نهایت تغییرات رفتاری را می‌سازد. در گذشته، آموزش در موزه‌ها به روش سنتی-خطی و معلم‌محور انجام می‌شد و اهداف آن بیشتر بر اساس رویکردهای سنتی و برای کشفیات علمی و زیبایی‌شناختی هنری متمرکز شده و شیء محوری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود. این نحوه آموزش تا اواخر قرن ۱۹ میلادی در موزه‌ها ادامه داشت؛ اما بعدها با جنبش‌های اجتماعی ابتدای قرن بیستم میلادی، رویکردهای آموزشی نوینی در حوزه یادگیری به ظهور رسید و فعالیت‌های آموزشی موزه‌ها را گسترش داد. «با این تغییر، تئوری‌های یادگیری از اشیای نیز متحول شدند و با پرسشگری از جانب بازدیدکنندگان برنامه‌های آموزشی جذاب هم در دستور کار موزه‌ها قرار گرفت» (هین، ۱۳۹۶). از دلایل اصلی این تحول، اهمیت به بازنمایی اشیای و قدرت نمادپردازی آن‌ها برای هویت‌بخشی و

افزایش آگاهی در سطح اجتماع بود. تا جایی که موزه‌ها «با سؤالاتی درباره ذهنی بودن و معنا سازی و تفسیر اشیای موزه‌ای روبه‌رو شدند که می‌بایست راهکارهایی برای پاسخ به آن‌ها جست‌وجو می‌کردند. این موارد در نهایت برای آموزش و یادگیری اهمیت ویژه‌ای یافت و منجر به استفاده از رویکردهای نوین آموزشی در موزه‌ها شد» (گرین هیل، ۲۰۰۷). در این رویکرد، نمایش دادن اشیای هدف نیست، بلکه می‌بایست احساساتی کشف شود تا از راه آن به بینش رسید و «این بینش در جامعه با اندیشیدن - تأمل کردن - گفت‌وگو به دست می‌آید» (ام. کاکسیگدم، ۲۰۱۵، ۱۰). یکی از کانال‌های مناسب آموزشی موزه‌ها، درگیری عاطفی است؛ زیرا افراد را در معرض رویدادهای متفاوت قرار می‌دهد و مناسب‌ترین روش آن، به کارگیری همدلی است. فرایند آموزشی از راه همدلی واکنش‌های مؤثری برای تقویت شدت یادگیری و تأثیرپذیری اجتماعی افراد به وجود می‌آورد. همدلی چهار نوع مهارت را در برمی‌گیرد و شامل: درک دقیق احساس خود و دیگران - استفاده از حس خود برای کمک به دیگران - درک پیام حسی و پاسخ‌های رفتاری همدلانه است.

موزه و همدلی

مطالعات کامرون و گیتوود^{۳۴} «سه بُعد تجربه‌گرایی با موضوع تحریکات احساسی موزه را شناسایی کرده است که شامل: درگیری فکری - اقدام به رفتار و در نهایت همدلی» (اف. لاتهان، ۲۰۱۳، ۴) می‌شود. این ابعاد، درگیری فکری و نوعی تعالی روحی عمیق حاصل از تمرکز را به وجود می‌آورد و در این مرحله حس همدلی برانگیخته می‌شود؛ زیرا با این تجربه عاطفی، افکار و احساسات و تجربیات دیگران را که حاصل رویداد یا روایت اشیای است، تداعی می‌کند و به نوعی مهارت همدلی را برمی‌انگیزاند. «درگیری فکری با آثار و اشیای موزه مهارتی را منتقل می‌کند که ناشی از حس است و این احساس، توانایی را ایجاد می‌کند تا از آن برای کمک به دیگران استفاده شود. این توانایی، مهارت عاطفی و شناختی است و در حالت رفتاری با واکنش‌های بدنی «تغییر تن صدا، حرکات حالات چهره و بدن و از راه کانال‌های غیرکلامی، بروز می‌یابد» (روشا، ۲۰۱۷، ۱۳۹). در روانشناسی، همدلی در سه جهت کاربرد دارد: «شناخت احساس فردی، احساسی که دیگری دارد، پاسخ مناسب به گرفتاری دیگری» (گلمن، ۱۳۹۶، ۹۷). هدف اصلی از همدلی در موزه برای تقویت مهارت‌های انسانی است و با گوش دادن، گفت‌وگو کردن تقویت می‌شود و سه عنصر مهم تقویت آن «هنر لیخندزدن، گفت‌وگو و لذت‌بخشی» (همان، ۳۶۲) است. از اهداف اصلی آموزش‌های موزه‌ها، ایجاد شرایط لازم برای گسترش ارتباط بین افراد و جذب آن‌ها از راه اشیای است و همدلی می‌تواند موجب تقویت آن شود؛ زیرا چارچوب نظری آموزش‌ها بر مفهوم‌سازی، باورهای انگیزشی افراد قرار گرفته و یکی از راهکارهای آن استفاده از مؤلفه‌های همدلی است که در حوزه مطالعات میان‌رشته‌ای قرار دارد.

فرهنگ اکسفورد از «همدلی به مفهوم قدرت فراقکنی شخصیت خود در موضوع مورد تفکر» (لندسبرگ، ۲۰۰۹) نام می‌برد و فرهنگ لغت بریتانیکا «همدلی را توانایی تصویرسازی خود به جای دیگران برای درک احساس و ایده دیگری» (کریمر، ۲۰۱۰) دانسته است. در واقع همدلی نوعی توانایی و مهارت انسانی برای سهیم شدن

در حالات هیجانی دیگران است تا از این راه روابط جامعه بهبود یابد. همدلی پدیده‌ای چندوجهی است و در حوزه‌های مختلف علوم مطرح شده و نظریه آن به قرن نوزدهم میلادی و تحقیقات نظری فیشر^{۳۹} درباره چگونگی درک احساس نسبت به انسان و اشیای و حیوانات می‌رسد. «فیشر در توصیف همدلی با واژه آلمانی (آینفو هولونگ)^{۴۰}، بیشتر به همدلی زیباشناختی می‌پرداخت و آن را احساس فراقکنی حسی انسان به آثار هنری می‌دانست» (جفرس، ۲۰۰۹). بعدها تیتچنر^{۴۱} آن را به (امپاتی)^{۴۲} یعنی (به حس کسی وارد شدن) ترجمه کرد، تا اینکه نظریه پردازان حوزه‌های مختلف روانشناختی از آن به مفهوم (توانایی ادراک تجربه ذهنی فرد دیگر) استفاده کردند. واژه همدلی (امپاتی) ترجمه انگلیسی واژه آلمانی از واژه یونانی امپاتیا گرفته شد و «در قرن ششم تا هشتم ق.م به معنای رنج کشیدن و در اشتیاقی بودن با احساس دیگری» (ورسر، ۲۰۱۵، ۶۶) بود. با ورود همدلی به حوزه‌های مختلف دانش «تئودور لپیس^{۴۵} از آن برای استدلال سه حوزه دانش استفاده کرد که شامل: حوزه آگاهی از دانش اشیای، خودشناسی و دانش دیگری است. او از

این راه سه منبع شناختی متمایز: درک کردن، درونگرایی و همدلی را در اختیار گرفت» (ژاوی، ۲۰۱۷). بحث همدلی در سراسر قرن بیستم میلادی توسط روانشناسان و حتی متخصصان مغز و اعصاب نیز عمومیت یافت و دیدگاه‌ها و مدل‌های متفاوتی را در دنیای علوم به وجود آورد. همدلی با سه مؤلفه عاطفی، شناختی، اجتماعی به دلیل ارتباط با پیوندهای عاطفی هیجانی به عنوان یکی از تأثیرگذارترین عوامل تغییر ذهن و تفکر کردن محسوب می‌شود. «تعریف نظری همدلی عاطفی، به معنای پاسخ عاطفی به وضعیت هیجان دیگری مفهوم شده است که در این حالت، فرد در حالات هیجانی شخص مقابل خود سهیم می‌شود. همچنین همدلی شناختی، بازشناسی و درک هیجان دیگران است و به معنای در نظر داشتن وضعیت ذهنی خود و نتیجه‌گیری براساس تجربه و محتوای ذهنی دیگری است. در این نوع همدلی، فرد حالت ذهنی طرف مقابل خود را بازنمایی می‌کند و در آخر همدلی رفتاری یا اجتماعی، نوعی همدلی است که به طور خاص رفتار همدلانه را در موقعیت اجتماعی به کار می‌گیرد» (موسوی، ۱۳۹۴).

رویکردهای نوین آموزش موزه

موزه یک نهاد آموزشی است و آموزش در آن مفهوم گسترده‌تری دارد؛ زیرا «در موزه می‌بایست شرایطی برای یادگیری فراهم شود تا افراد دانش‌ها، مهارت‌ها و چگونگی تغییر بینش و انگیزه را تجربه کنند» (عبدی، ۱۳۹۵). این تجربیات بازخورد نتایج یادگیری در موزه‌ها و حاصل آموزش‌های نوین موزه‌ها هستند. در واقع اهمیت به نتایج یادگیری در موزه‌ها موجب شد تا رویکردهای پیچیده در امر آموزش‌های نوین مورد توجه قرار گیرد. وظیفه آموزش‌های نوین موزه‌ها به جای نگهداری و جمع‌آوری اطلاعات، معنا سازی و تفسیر دانش‌ها است که باعث شد با توجه به تجربه و تمرکز بر تفسیر و تفکر، مفهوم آموزش دادن به یادگیری در موزه تغییر یابد و علت اصلی این تغییر، در چند ویژگی است که در نهایت آموزش‌های نوین موزه را از دیگر حوزه‌های آموزشی رسمی و آکادمیک جدا کرد. این ویژگی‌ها شامل: «یادگیری ضمنی و تجربی،

تحلیل نکردن یادگیری، به کارگیری همه حس‌های بازدیدکنندگان موزه، درگیرکردن همزمان جنبه‌های شناختی عاطفی» (شمشیری و شکراله زاده، ۱۳۹۴، ۷) است که در موزه‌ها اتفاق می‌افتد. درباره اهمیت به کارگیری یادگیری به جای آموزش در موزه‌ها می‌بایست به تعریف کیمبل^{۴۷} از یادگیری مراجعه کرد. «کیمبل یادگیری را به‌منزله تغییر پایدار در رفتاری می‌داند که حاصل از تجربه است و یادگیری باید قابل انتقال به رفتار باشد و نباید بلافاصله بعد از تجربه اتفاق افتد» (اولسون و هرگنهان، ۱۳۹۹). این دیدگاه از یادگیری موجب تحلیل آن در آموزش نوین موزه‌ها شد؛ زیرا در رویکردهای نظری آموزش به‌طورکلی از یادگیری به‌عنوان تغییر توان رفتاری و حساس‌شدن افراد نام می‌برد و با نگرش یادگیری تجربی جان دیویی^{۴۸} با دو ویژگی تجربه فعال و غیرفعال در موزه‌ها هم‌راستا است. «در تجربه فعال موزه‌ها، در لحظه دیدار با اشیا واکنش‌های متفاوت حسی و شناختی ایجاد می‌شود؛ اما در تجربه غیرفعال، کسب دانش‌ها وجه تأخیری دارد؛ زیرا تجربه به‌دست آمده می‌تواند بلافاصله یا حتی در آینده رخ دهد و این نوع تجربیات در شدت و ضعف یادگیری افراد تأثیر مستقیمی دارد» (عبدی، ۱۳۹۵).

آموزش نوین موزه در سال ۱۹۵۱ میلادی مورد توجه قرار گرفت و در سال ۱۹۶۳ میلادی با تعریفی که توسط انجمن موزه‌های آمریکا ارائه شد، اهداف و مأموریت آموزش موزه‌ها را در جایگاه بالاتری قرار داد. «این دو مأموریت شامل: پیشرفت و انتشار دانش و افزایش آگاهی است که موجب لذت نیز می‌شود» (هین^{۴۹}، ۱۹۹۸). تاریخ تحول آموزش در موزه‌ها نشانگر چگونگی گسترش آن در موزه‌ها است که به دو دوره متفاوت تقسیم می‌شود. «دوره اول از اواسط قرن نوزدهم تا جنگ جهانی اول، دوره دوم در زمان جنگ و طی سال‌های ۱۹۱۹ تا ۱۹۳۹ میلادی است» (هین، ۱۳۹۶، ۹). در دوره اول که ادامه سالین پیشین است، آموزش‌ها بیشتر به مسائل علمی و مرتبط با آن و به‌صورت رسمی انجام می‌شد؛ اما رشد اصلی آموزش موزه و جنبه‌های متنوع آن از دوره دوم و با ورود به قرن بیستم میلادی اتفاق افتاد و مفاهیم تازه‌ای به آموزش‌های علمی و هنری بخشید، تا جایی که بعدها مشارکت بخش زیادی از مدارس قرن بیستم میلادی آمریکا را به خود جلب کرد و موزه به‌عنوان مکانی غیررسمی و فرهنگی برای تداوم آموزش‌های نوین مطرح شد. در این دوران، هدف آموزش موزه‌ها از بحث آموزش صرف و زیبایی‌شناختی اشیا تغییر جهت داد و این به خودی خود منجر به گسترش تعالیم آموزشی نوین موزه‌ها شد. به این نحو که رویکردهای نوین آموزش، بعدها توانست در ساختار موزه‌ها تغییراتی ایجاد کند که یکی از موارد مهم آن، تغییر اهداف اصلی موزه با (تأثیرپذیری اجتماعی) است که موجب شد نگاه موزه‌ها نسبت به جامعه و مخاطب متحول شود. این حرکت اولیه، مأموریت بعدی موزه‌ها را بر مبنای شناخت نیازهای احساسی افراد و با هدف تغییر نگرش‌ها و ارزش‌های فردی قرار داد. در این راستا، مطالعات میان‌رشته‌ای به حوزه‌های پژوهشی و آموزشی موزه‌ها ورود کرد و دستاوردهای نظری نوین آموزش، مانند: تئوری یادگیری ساختارگرا، روانشناختی و علوم اجتماعی مورد توجه قرار گرفت. همه این اقدامات به‌منظور شناسایی محرکات احساسی، عاطفی، شناختی افراد و با هدف انتقال صحیح پیام

اخلاقی و اجتماعی اشیا موزه‌ای انجام گرفت تا به این نحو منجر به تغییر ارزش‌های جامعه از راه آموزش موزه‌ها شود. نتایج یادگیری موزه‌ها معطوف به انسان است و «تخصص اصلی رویکردهای نوین آموزشی موزه‌ها برانگیختن احساس است که به آموزش موزه: سه ویژگی تجسم‌بخشی، مجذوب‌شدن، درگیری فکری» (گرین هیل، ۱۳۰۷، ۱۳) می‌بخشد. برای رسیدن به این سه ویژگی، عوامل مختلفی دخالت دارند که به آن استراتژی‌های یادگیری می‌گویند و شامل: روش‌های اجرا و ابزار آموزش، شناخت شرایط و اهداف و کانال‌های ارتباطی آموزشی و در آخر رویکردهای نظری یادگیری و آموزش است. اصلی‌ترین بخش استراتژی‌های یادگیری موزه‌ها، نظرات علمی یادگیری در مباحث علوم روانشناختی و آموزش هستند؛ زیرا در انتخاب روش، ابزار و راه‌های ارتباطی موزه‌ای دخالت مستقیمی دارند و به موزه‌ها کمک می‌کنند تا در چارچوب صحیحی برای انتقال پیام اشیا و تقویت نتایج یادگیری موزه‌ها عمل کنند.

مطالعه موردی

در این مقاله از پیام مورد مطالعاتی به‌عنوان عاملی برای تقویت یک مهارت اجتماعی (یکی از پنج شاخصه آموزش و یادگیری موزه) استفاده می‌شود که در گام اول، روایتی مشتعل بر تاریخچه زندگی و چگونگی قتل میرعماد به همراه متن اثر خوشنویسی شده برای بازدیدکننده نوشته شد. اثر یک بار برای ۳۰ نفر بازدیدکننده که از مخاطبان موزه هنری بودند، به نمایش درآمد، بدون اینکه روایت آن توصیف شود. سپس پرسشنامه ۲۶ سؤالی که قبلاً تهیه شده بود، در اختیار افراد قرار گرفت. پرسشنامه مذکور با عنوان پرسشنامه خودساخته همدلی با موزه است که ابتدا توسط ۱۰ نفر از مخاطبان حوزه موزه-روانشناسی مورد بازبینی قرار گرفته بود و روایی آن تأیید شد. این پرسشنامه براساس اهداف و سؤالات مقاله به سه بخش عاطفی، شناختی، اجتماعی تقسیم شده و همه سؤالات بر مبنای احساس و دریافت‌های ذهنی و شخصی مخاطبان موزه‌های هنری نوشته شده است. در مرحله دوم مجدداً از همه ۳۰ نفر بازدیدکننده قبلی دعوت شد تا این بار اثر موزه‌ای را با روایت‌گری بشنوند. پرسشنامه‌ها مجدداً در اختیار آن‌ها قرار گرفت و پس از جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه دوم، همه داده‌ها در دو مرحله پیش از نمایش و پس از نمایش به لحاظ کمی و از راه نرم‌افزار اکسل دسته‌بندی شد. میزان تأثیرگذاری‌های (همدلی) مخاطبان از راه اندازه‌گیری کمی به‌دست آمد و در بخش تحلیل براساس چارچوب آموزش ساختارگرای نظریه بلوم در سه سطح نگرشی، دانشی و توانشی، مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت تا در نهایت مطابق با جداول و نمودارهای بخش یافته‌ها به دو پرسش این مقاله پاسخ داده شود.

یافته‌ها

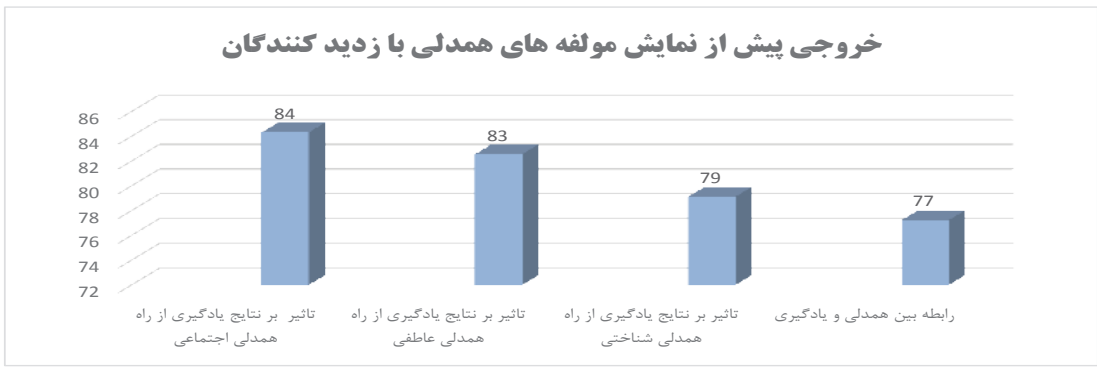
داده‌ها براساس پرسشنامه همدلی و چارچوب نظریه آموزشی بلوم جمع‌آوری شد و میزان تأثیر همدلی بر یادگیری بازدیدکنندگان با استفاده از برنامه اکسل در دو بخش پیش و پس از نمایش اثر موزه‌ای سنجش شده است. در نمودار ۱-۱ (پیش از نمایش) تأثیر همدلی بر نتایج یادگیری از راه عاطفی، شناختی و اجتماعی با ۸۳ درصد به لحاظ عاطفی، ۷۹ درصد از راه شناختی و ۸۴ درصد از راه مؤلفه

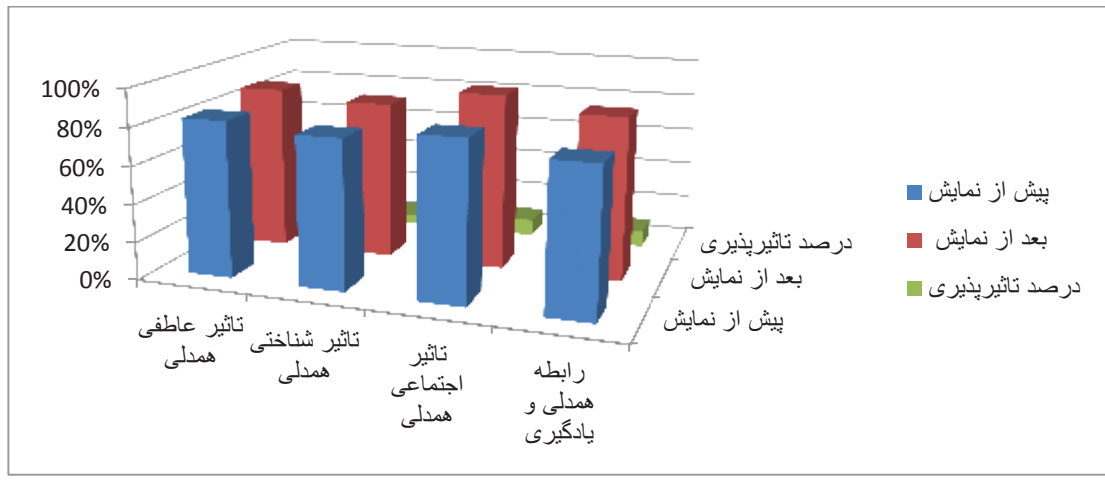

همدلی و یادگیری، ۸۶ درصد برآورد شده است. نمودار ۲- تأثیرات سه مؤلفه همدلی در موزه را در پیش و پس از بازدید براساس نمودارهای ۱ نشان می‌دهد. مؤلفه‌های عاطفی و شناختی نسبت به پیش از بازدید، ۵ درصد افزایش داشته است و با افزایش ۲ درصد مؤلفه اجتماعی همدلی، نشان می‌دهد روایت‌گری اثر و پیام اخلاقی شیء موزه‌ای به میزان مناسبی باعث تغییر ذهن و ناشی از درگیری فکری بازدیدکنندگان شده است.

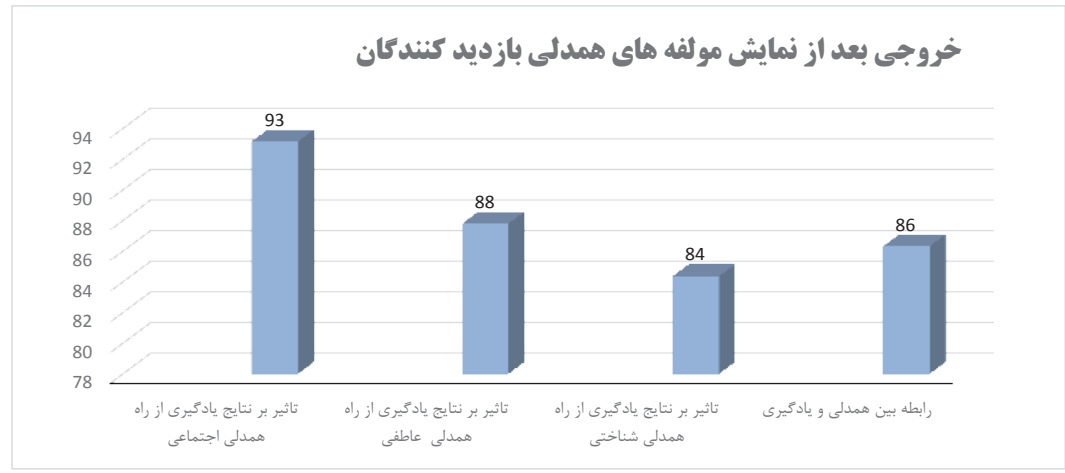
اجتماعی اندازه‌گیری شد که نشانگر توانایی موزه به آموزش‌های اجتماعی و کمک به تغییر واکنش‌های رفتاری فردی و میان‌فردی از راه آموزش مبتنی بر اشیا است. در این بخش، رابطه بین همدلی و یادگیری ۷۷ درصد برآورد می‌شود. همچنین در نمودار ۱-۲ (بعد از نمایش) تأثیر همدلی بر نتایج یادگیری از راه مؤلفه‌های همدلی، با ۸۸ درصد به لحاظ عاطفی، ۸۴ درصد از راه شناختی و ۹۳ درصد از راه مؤلفه اجتماعی اندازه‌گیری شد که در این بخش نیز رابطه بین

نمودار ۱-۱- نتیجه آماری پرسشنامه تأثیر بر نتایج یادگیری از راه همدلی (پیش از نمایش). منبع: نگارنده.

نمودار ۲-۱- نتیجه آماری پرسشنامه تأثیر بر نتایج یادگیری از راه همدلی (پس از نمایش). منبع: نگارنده.

نمودار ۲- مقایسه میزان تأثیر مؤلفه‌های همدلی با موزه (پیش و پس از بازدید اثر مطالعه موردی). منبع: نگارنده.

تحلیل داده‌ها

پاسخ به پرسش‌های مقاله: برای پاسخگویی از جمع‌بندی داده‌ها (نمودارها) و (جدول) استفاده شده است.

پرسش یک- همدلی چگونه سطوح یادگیری بازدیدکنندگان را تغییر می‌دهد؟

با توجه به دسته‌بندی فرایند یادگیری و آموزش نوین موزه‌ها که در نمودارها مشاهده می‌شود: تأکید بر ابعاد عاطفی برای درگیری فکری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چارچوب نظریه آموزش و یادگیری بلوم در سه سطح نگرشی، دانشی و توانشی؛ هم‌راستا با سه مؤلفه همدلی (عاطفی، شناختی و رفتاری) است؛ زیرا با استفاده از رسانه آموزشی موزه (روایت‌گری و اشیا) موجب توجه افراد به موضوع با تمرکزکردن و درگیری فکری می‌شود و این مرحله با سطح نگرشی بلوم و ایجاد تمایل و انگیزه و احساس هم‌راستا است. همچنین در ادامه، تفکرکردن از راه اشیا موزه نوعی یادگیری مبتنی بر شیء را به وجود می‌آورد که موجب یادگیری و فهم مطالب در سطح دانشی بلوم خواهد شد. در آخر، یادگیری از راه اشیا منجر به توسعه تعامل با دیگران و درک بیشتر موضوع آموزشی و مشارکت‌های بدنی خواهد شد که با سطح توانشی بلوم و عمل به آموخته‌های یادگیری در یک مسیر قرار گرفته و در حوزه آموزش‌های رفتاری و اجتماعی است.

پرسش دو- چه ارتباطی بین همدلی و نتایج یادگیری و آموزش موزه وجود دارد؟

نتایج یادگیری و آموزش موزه‌ها در پنج شاخص مهم قرار دارد و مطابق با انتخاب رسانه آموزشی موزه که همان (آموزش مبتنی بر

اشیا و استفاده از فنون روایت‌گری) است، می‌توان از راه کانال‌های عاطفی، شناختی، رفتاری (همدلی) برای انتقال درست پیام اثر موزه‌ای به افراد استفاده کرد. همدلی عامل مهمی برای تقویت رفتارهای اجتماعی مورد پسند (رفتار و پیشرفت) از راه موزه‌ها است؛ زیرا باعث تعهد به مسئولیت‌پذیری و گسترش مهارت و تغییر نگرش‌ها و باورهای فردی می‌شود. پاسخ هیجانی به احساس دیگری و در نظر داشتن وضعیت هیجانی طرف مقابل و در نهایت پاسخ همدلانه به دیگری از نتایج همدلی کردن است که در فرایند آموزش و یادگیری موزه و از راه انتقال پیام اثر موزه‌ای این روند دیده می‌شود. در ارزیابی پرسشنامه بعد از نمایش اثر، رابطه همدلی و نتایج یادگیری ۸۶ درصد است که نسبت به پیش از بازدید افزایش داشته است. این برآورد کمی نشان می‌دهد همدلی عامل مهمی برای درگیری فکری است تا در نهایت فکرکردن را به وجود آورد و باعث شود افراد را نسبت به تفسیر رویداد، پیام و هر واقعه اجتماعی وا دارد؛ زیرا در گام آخر از فرایند آموزش موزه، تغییر ذهن ایجاد می‌شود و تغییر ذهن عامل اصلی برای تحول نگرش‌های فردی در سطح جامعه محسوب می‌شود (جدول ۳).

بحث و گفت‌وگو

در این بخش با استفاده از یافته‌های به دست آمده از نمودار و جداول و بر مبنای نظریه آموزش و یادگیری ساختارگرای بلوم به بحث و گفت‌وگو درباره لزوم و چگونگی فرایند آموزش نوین موزه‌ها و حس همدلی برای تأثیرگذاری اجتماعی و نگرش‌های فردی از راه مطالعه موردی می‌پردازد. اثر خوشنویسی نادعلی با کتابت میرعماد الحسنی^۵، یکی از مهم‌ترین آثار خوشنویسی دوره صفوی قرن

جدول ۲- فرایند آموزش و یادگیری (رویکرد های نوین آموزشی موزه‌ها). منبع: نگارنده.

فرایند آموزش و یادگیری موزه (رویکرد های نوین آموزشی موزه ها)		
انتخاب هدف آموزشی	تأثیر گذاری اجتماعی	
انتخاب رسانه آموزشی	اشیای موزه روایت‌گری اشیا	استفاده از آموزش مبتنی بر اشیا در موزه های هنری و تاریخی
انتخاب استراتژی آموزش و یادگیری	کانال‌های انتقال موضوع آموزش	ارکان همدلی، کانال موثر تأثیر گذاری پیام اثر بر بازدید کننده
	عاطفی رفتاری شناختی	
	نظریه علمی آموزش و یادگیری	ساختارگرا، سطوح ارکان یادگیری آموزشی بلوم
	شناسایی نتیجه آموزش از راه پیام اثر	نتایج یادگیری، نتایج ۵ گانه آموزش در موزه ها

جدول ۳- همبستگی رویکردهای یادگیری و آموزشی موزه. منبع: نگارنده.

سطوح آموزشی بلوم	ارکان همدلی	نتایج یادگیری
سطح عاطفی	رکن عاطفی	عاطفی
سطح نگرشی بلوم شامل: حساس شدن، واکنش، ارزش قایل شدن، سازماندهی، شخصی سازی	به معنای پاسخ هیجانی به وضعیت احساسی درونی فرد دیگری است	نگرش‌ها و دانش‌ها، لذت و الهام و خلاقیت بخشی
سطح شناختی	رکن شناختی	شناختی
سطح دانشی بلوم شامل: یادآوری و به ذهن سپاری، فهمیدن، بکارگرفتن، تحلیل کردن، نقد ارزیابی، خلاقیت	در نظر گرفتن و درک وضعیت فرد مقابل و شامل توانایی بازشناسی و درک هیجان دیگری	دانش و درک
سطح رفتاری و اجتماعی	رکن رفتاری و اجتماعی	رفتاری و اجتماعی
حوزه روانی و حرکتی در سطح توانشی بلوم شامل: واکنش خودکار، حرکات جنبشی ساده و ادراکی، فعالیت بدنی و حرکتی نیازمند به مهارت، ارتباط مستقیم بدنی	همدلی است که بطور خاص رفتارهای همدلانه در موقعیت های اجتماعی را بروز می دهد	کسب مهارت‌ها - فعالیت و رفتار و پیشرفت

یازدهم ه.ق است و نمونه‌های متعددی از آن در موزه‌های ایران و جهان نگهداری می‌شود. اهمیت این اثر برای انتخاب، بیشتر به موضوع چگونگی مرگ کاتب آن مربوط است؛ زیرا بنا به استناد تاریخ هنر ایران کاتب آن را به اتهام گرایش به مذهب دیگری به قتل رسانده‌اند. آنچه ذهن بازدیدکننده را نسبت به این اثر جلب می‌کند، یکی متن خوشنویسی شده و دوم روایت چگونگی مرگ میرعماد است. اثر نادعلی میرعماد با متن دعا و به خط نستعلیق چلیپایی نوشته شده و پیام آن به موضوع مهم اخلاقی و اجتماعی اشاره می‌کند. در واقع در چارچوب تعالیم آموزش و یادگیری نوین موزه‌ها، می‌توان مهارت اخلاقی و اجتماعی را با اثر نادعلی میرعماد به عموم آموزش داد؛ یعنی قضاوت و داوری. قضاوت کردن و داوری درباره بخش مهمی از احساس و افکار و برداشت‌های ذهنی در رویارویی با دیگران است؛ زیرا مهم‌ترین محتوای ذهن در مکالمات درونی و حاصل داوری کردن رفتارها و کنش‌های دیگران انجام می‌شود و از دلایل قضاوت و داوری درباره دیگران می‌توان به مواردی مانند: ناتوانی در قضاوت درست، حسادت، ناتوانی در درک دیگران، ناتوانی در قراردادن خود به جای دیگران (همدلی) دانست. همچنین از راه‌های جلوگیری از قضاوت نادرست می‌توان به عکس‌العمل‌های رفتاری مانند: داوری خود را به چالش کشیدن، درک کردن دیگران، شناخت نقاط ضعف و قوت رفتاری خود اشاره کرد. برای تحقق تأثیر پیام این اثر، از فرایند آموزشی در موزه استفاده شد که این فرایند شامل: «مفاهیم، سبک‌های یادگیری حاصل از درگیری فکری بر پایه اشیا و روایت‌گری» (گرین هیل، ۲۰۰۷) است و برای اجرای فرایند آموزشی «اهداف آموزشی، آنچه آموزش برای آن طراحی می‌شود: رسانه آموزشی، استراتژی‌های آموزش و یادگیری» (داوودی، ۱۳۸۹، ۳۲) هستند.

این موارد محتوای فرایند آموزشی را تشکیل می‌دهند و این پژوهش با عملیاتی کردن آن‌ها به سه هدف عمده، یعنی هدف آموزشی، هدف زیبایی‌شناختی اثر و هدف تأثیرگذاری اجتماعی دست یافت. همچنین برای رسیدن به این اهداف می‌بایست از استراتژی آموزش و یادگیری به‌درستی استفاده می‌کرد تا بین ارکان مهمی مانند: تقویت‌کننده عامل تأثیرگذار پیام بر افراد، سطوح ارکان یادگیری آموزشی و نتایج یادگیری، ارتباط مناسبی برقرار کند و این ارتباط از راه کانال‌های فیزیکی، عاطفی و حافظه شناخت با استفاده از مطالعه موردی ایجاد شد. با این ارتباط نقطه مشترکی به‌وجود آمد تا از آن به‌عنوان یک عامل تقویت‌کننده برای تأثیرگذاری بیشتر پیام اخلاقی و اجتماعی اثر موزه‌ای استفاده شود. تغییر اجتماعی، هدف عمده رویکردهای نوین آموزش موزه است که مسئولیتی بر دوش موزه‌ها قرار داد. آموزش و مسئولیت‌های اجتماعی موزه در یک مسیر قرار گرفته‌اند و «خدمات اجتماعی موزه‌ها همان آموزش موزه‌ها» (هین، ۱۳۹۶) هستند. مسئولیت‌های اجتماعی، پایه موزه‌شناسی نوین را به در نظر داشتن احساسات انسانی و نقش آن در طراحی برنامه‌ها و نمایشگاه‌های موزه قرار داده است. موزه یک رسانه آموزشی است و در روند تحریکات احساسی آن سه مرحله (توجه کردن، جذب شدن و تفکر) اهمیت زیادی دارد؛ زیرا با عمل توجه به موزه موجب می‌شود فرد نسبت به موضوع آموزشی متمرکز

شود و نوعی درگیری فکری ایجاد کند. این اقدام منجر به جذب موضوع یادگیری می‌شود که با لذت همراه است. در واقع فکر کردن در آخرین مرحله فرایند آموزش است و یادگیری مبتنی بر اشیا را به‌وجود می‌آورد. رویکرد یادگیری مبتنی بر اشیا از فعالیت‌های اصلی یادگیری دانش‌محور است که فرصت یادگیری با لذت‌بخشی را فراهم می‌کند. این رویکرد «توسعه تعامل با دیگران، فرصت مشارکت‌های بدنی، غوطه‌وری در امر یادگیری، درک بیشتر با موضوع و متن آموزشی، گفتمان انتقادی و فکر کردن و کاوشگری و درگیری حواس برای تغییر ذهن» (هاردی^۱، ۲۰۱۵، ۲۰) را به‌وجود می‌آورد.

از روش‌های تغییر ذهن، استفاده از عناصر تاریخی و فرهنگی است تا با ابزارهای آموزشی روایت‌گری اجتماعی و هنری مبتنی بر اشیا، بتوان ذهن را تغییر داد. ابزار تغییر ذهن در موزه‌ها، داستان‌ها، شخصیت‌های تاریخی، آثار هنری و اشیایی هستند که با عرضه ایده‌ها، مهارت‌ها باعث درگیری فکری و درنهایت تغییر ذهن می‌شوند. یکی از روش‌های مناسب و نوین آموزشی استفاده از روایت‌گری اشیا به‌منزله ابزار مناسب در موزه‌ها است؛ زیرا با روایت، شنونده و بیننده، ترکیب داستان را در تخیل خود تفسیر می‌کند و ارزش این کار در این است که نوعی مدل اجتماعی برای شنونده اثر فراهم می‌شود تا لذت روایت برای او پیش‌بینی اجتماعی را در حوزه احساس و عاطفه و شناخت ایجاد کند. همچنین از ابزارهای مهم آموزشی نوین، تصاویر هستند. «فالك درباره نقش مهم تصاویر در این باره به برانگیختن انگیزه، ایجاد زمینه یادگیری، داربست ذهنی و درک کلی از مفاهیم، ایجاد دیدگاه فردی، ارتقای خلاقیت، درک و ستایش زیبایی هنری» (زارعی زوارکی، ۱۳۹۲، ۲۶) اشاره می‌کند. از نظر افلاطون، درگیری‌های هیجانی و فکری با روایت‌های داستانی به بیننده و خواننده منتقل می‌شود و در این راه همذات‌پنداری نیز دخالت دارد (کرول، ۲۰۰۱). ابزارهای آموزشی موزه‌ها مانند اشیا و روایت‌گری به دیدن و شنیدن متکی هستند؛ زیرا با دیدن، واکنش‌های احساسی برانگیخته می‌شود و از راه شنیداری، تخیل و توجه افراد را عمیقاً به رویکردهای مبتنی بر محتوای آثار جلب می‌کند. با دیدن و شنیدن از راه اشیا و روایت‌گری در موزه، دستگاه تجسم‌بخشی و تخیل نسبت به هیجان داستان و روایت درگیر می‌شود تا درنهایت حس همدلی، موجب پردازش تجربه عاطفی افراد شود.

همچنین بخش مهم استراتژی یادگیری و آموزش موزه‌ها به انتخاب نظریه آموزشی و چگونگی عملیاتی کردن ارکان آن مربوط است. در جدول ۳ نقاط مشترک سه رویکرد مهم برای مطالعه موردی مقاله دسته‌بندی شده است تا همبستگی آن‌ها استخراج شود و درنهایت بتوان از آن به‌عنوان عاملی برای تقویت تأثیرگذاری پیام اثر موزه بر نتایج یادگیری افراد استفاده شود. در این جدول نشان می‌دهد یادگیری به روش نوین آموزشی یک ویژگی اساسی را مفهوم بخشیده است که شامل احساسات است. ارزیابی این‌گونه یادگیری براساس پاسخ‌های تحریک‌آمیز یادگیری و مبتنی بر تجربه با اشیا موزه‌ای است که می‌بایست منجر به کسب دانش، ادراک و مهارت‌های فردی و عمل به آن‌ها شود. به گفته گرین هیل «یادگیری از راه تجربه به‌عنوان عملکرد است و مفهوم عملکرد در زمینه‌های

فرهنگی به معنای عمل و رفتاری است که به خود عملکرد اشاره می‌کند و توصیف عملکرد به‌عنوان عمل نوعی مشارکت بدنی و

ذهنی و احساسی است که ذهن با آن درگیر می‌شود» (گرین هیل، ۲۰۰۷، ۳۷).

نتیجه

خود تأمل کنند. همدلی عامل مهمی در تقویت جنبه‌های ارزشی و اجتماعی حاصل از آموزش‌های موزه است و پیام هر اثر موزه اگر به‌درستی انتخاب و روایت شود، در سطوح متفاوت عاطفی، شناختی و اجتماعی واکنش‌های متفاوتی را به لحاظ ارتباط افراد با یکدیگر به‌وجود می‌آورد که از منظر نتایج یادگیری و آموزش موزه‌ها - ایجاد خلاقیت بخشی - دانش و درک جدید و فهمیدن و نقد ارزیابی از اهمیت بالاتری برخوردار است. راه‌های متفاوتی برای ایجاد ارتباطات صحیح انسانی در سطح جامعه شناسایی شده است، اما آموزش از راه موزه به‌دلیل نوع ارتباط دوطرفه و سازنده آن، فضای برای افراد ایجاد می‌کند تا بر پایهٔ ارکان متفاوت یادگیری، احساسات انسانی را فراخواند و با تخیل و خلاقیت بخشی، راه را برای هرگونه تفکر و نتیجه‌گیری هموار کند. این فضا از مسیر همدلی کردن با پیام اشیا می‌تواند با دو مرحلهٔ عاطفی، شناختی منجر به مؤلفهٔ سوم رفتاری در سطح جامعه شود.

سپاسگزاری

درنهایت از استادان محترم رشتهٔ روانشناسی دانشگاه‌های ایران سرکار خانم دکتر توحیدی از دانشگاه شهید باهنر کرمان، سرکار خانم دکتر بیجاری از دانشگاه الزهراء^(س) تهران، جناب آقای دکتر آزاد فلاح از دانشگاه تربیت مدرس تهران، سرکار خانم دکتر مهرانگیز پیوسته‌گر از دانشکدهٔ روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه الزهراء^(س) به‌منظور راهنمایی ارزنده در تهیهٔ پرسشنامهٔ همدلی سپاسگزاری می‌کنم.

پی‌نوشت‌ها

15. Natalija Vrečer.

16. Benjamin Bloom.

بنجامین بلوم روانشناس آمریکایی قرن بیستم میلادی است و نظرات علمی او در حوزهٔ یادگیری و تأثیرات سطوح متفاوت ادراک و احساس در فرایند آموزشی است.

17. The affective domain.

18. The cognitive domain.

19. The Psychomotor domain.

20. Receiving.

21. Responding.

22. Valuing.

23. Organizing.

24. Characterizing.

25. Remembering.

26. Understanding.

27. Applying.

28. Reflex movements.

29. Basic fundamental & Perceptual.

30. George E-Hein.

جرج ای هین، پروفیسور قرن بیستم میلادی کالج لسلی کمبریج در ماساچوست آمریکا، فعالیت و تحقیقات زیادی در حوزهٔ آموزش در موزه انجام داده است.

آموزش و یادگیری بخش مهم رویکردهای نوین موزه است و با برانگیختن احساسات، موجب تجسم‌بخشی و مجذوب‌شدن بازدیدکنندگان به پیام اشیا شده و درنهایت منجر به درگیری فکری و فکرکردن می‌شود. در فرایند آموزش نوین موزه، موضوع احساسات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و از آن به‌عنوان یک کانال ارتباطی برای تحقق پیام‌های اجتماعی و اخلاقی اشیا استفاده می‌شود. نمونهٔ کار شده در این مطالعهٔ موردی نشان می‌دهد با استفاده از حس همدلی افراد در ارتباط با اشیای موزه، می‌توان به اهداف عمده و سه‌گانهٔ آموزشی موزه‌ها دست یافت که مهم‌ترین آن تأثیرگذاری اجتماعی است. انتقال پیام‌های اجتماعی اشیا موزه‌ای از راه احساسی منجر به درک بیشتر افراد نسبت به موضوع یادگیری می‌شود و نوعی تجربه‌گرایی به‌نام همدلی را ایجاد می‌کند. در کسب نتایج یادگیری موزه‌ها، موضوع فکرکردن و مهارت‌ها و پیشرفت و رفتار به آن‌ها در سطح جامعه همواره منظور نظر رویکردهای نوین آموزش در موزه‌ها بوده است و همدلی کردن به‌منزلهٔ نوعی تجربه‌گرایی با موزه می‌تواند در تغییر نگرش و رفتارهای فردی در سطح جامعه مؤثر باشد. آثار موزه‌ای می‌توانند در فرایند آموزشی و با تحریکات احساسی، افراد را وا دارند تا مهارت‌های انسانی خود را تغییر داده و نسبت به رویدادها و مسائل پیرامون خود بازنگری و تحول‌سازنده‌ای ایجاد کنند. تغییر این‌گونه مهارت‌های اخلاقی و اجتماعی مانند قضاوت و داوری کردن نمونه‌ای از تأثیرگذاری اجتماعی آموزش‌های مبتنی بر اشیای موزه‌ای است تا افراد در نگرش و ارزش‌های انسانی

1. Golman.

دانیل گلمن Daniel Golman نویسندهٔ آمریکایی کتاب هوش عاطفی است. او با طرح پژوهش‌های شگرف در زمینهٔ مغز و رفتار نشان داد عوامل دیگری دست‌اندرکار هستند که گلمن به آن‌ها هوش هیجانی می‌گفت و شامل خودآگاهی و انگیزش و همدلی و مهارت‌های اجتماعی است.

2. M.Gokcigdem.

3. Museums and Education Purpose Pedagogy, Performance.

4. Eilean Hooper-Greenhill.

5. Designing for Empathy Perspectives on the museum Experience.

6. Elif M.Gokcigdem.

7. Learning in the museum.

8. George E.Hein.

9. The power of objects in object based learning and teaching .

10. Kirsten Hardie.

11. Empathy and Communication through Art.

12. Marinela Rusu.

13.Review of Artistic Education, No.14,2017.

14. Empathy in Adult education .

شد.

51. Hardie.

فهرست منابع

آخوندی، زهرا (۱۳۹۶)، بررسی ابعاد پداگوژیک هنرمندان درجهت توسعه فرایند یاددهی-یادگیری خلاق هنر در کودکان، کنفرانس ملی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن بیست و یکم میلادی، تهران، ایران. ابراهیمی قوام، صغری؛ حسین زاده یوسفی، غلامحسین، (۱۳۸۷)، نظریه سازنده گرایی و کاربرد آن در آموزش، *نشریه آموزشی اطلاع رسانی مدارس*، شماره ۴، ص ۲۴-۳۳.

اولسون، متیو؛ هرگنجان بی.آ (۱۳۹۹)، *مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری*، مترجم علی اکبر سیف، تهران: نشر دوران.

زارعی زوارکی. اسماعیل (۱۳۹۲)، بررسی کاربرد تصویر در آموزش ویژه، *نشریه تعلیم و تربیت استثنایی*، شماره ۷، ص ۲۷-۳۶.

داوودی، مریم (۱۳۸۹)، *تکنولوژی آموزشی*، تهران: نشر پخش و نشر دانش. شمشیری، بابک؛ شکراله زاده، سودابه (۱۳۹۴)، نقش موزه‌ها در تعلیم و تربیت، *نشریه ترویج علم*، شماره ۸، ص ۷-۲۰.

عبدی، زهرا (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر برنامه‌های آموزشی موزه بر تقویت تفکر خلاق، *پایان نامه کارشناس ارشد*، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر، تهران.

کرول. نوتل (۲۰۰۱)، *گزارش تفصیلی کتاب و رای زیبایی شناسی: جستارهای فلسفی*، ترجمه مهدی شمس، تهران: نشر ترجمان.

گولمن. دانیل (۱۳۹۶)، *هوش اجتماعی*، ترجمه هوشیار رزم‌آزما، تهران: نشر لیوسا.

ملا صالحی. حکمت‌اله (۱۳۷۸)، موزه پدیده شرایط جدید تاریخی، *مجله موزه‌ها*، شماره ۲۲، ص ۲۲-۳۱.

موسوی. پانته (۱۳۹۴)، بررسی ساختار عاملی همدلی و ارتباط آن با علاقه اجتماعی، *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، تهران.

هین، جورج (۱۳۹۶)، آموزش در موزه، ترجمه محمدامین اسپروز، *نشریه رشد مدرسه فردا*، شماره ۶، ص ۹-۱۱.

Latham, Kiersten F, (2013), *Numinous experiences with museum objects*. Visitor Studies 16, no. 1: 3-20.

Hardie, Kirsten, (2015), *The power of objects in object based learning and teaching*, Higher Education Academy, Arts University Bournemouth, Heselington. {in}: www.heacademy.ac.uk

Hein, George, (1998), *Learning in the museum*. Rutledge, London.

Hooper Greenhill, Elean, (2007), *Museums and Education purpose pedagogy performance*. Routledge, uk.

Jeffers, Carol, (2009), *On empathy: the mirror neuron system and Education*. International Journal of Education & the art California state. no. 15. University, USA.

Kramer, U.M, (2010), *Emotional and cognitive aspects of empathy and their relation to social cognition an fMRI-study*. Brain research. 1311. pp, 110-120.

Landsberg, A, (2009), *Memory empathy and the politics of identification*. International Journal of politics culture and society Ijps. no. 2. pp, 229-221.

M. Gokcigdem, Elif, (2015), *Empathy museums and Design thinking societal progress*. Routledge, uk.

Rusu, Marinela, (2017), *Empathy and communica-*

31. Piaget & vygotsky.

ژان پیاژه روان‌شناس فرانسوی قرن بیستم میلادی به دلیل کارهایش در روان‌شناسی رشد و شناخت‌شناسی شهرت یافته است. لو سمینوچ و یگوتسکی روان‌شناس روس قرن بیستم میلادی بود. کار او در زمینه زبان و توسعه زبانی، بر پایه این فرض است که فرایند کسب دانش، محصول توسعه اجتماعی است.

۳۲. صورت هلنی موزه، (توموسیون - موسیون) To mouseiv-Mousei on است و در اندیشه و زبان باستان معنای متفاوتی دارد؛ مثلاً در فلسفه عصر کلاسیک یونان، نیایشگاه موس‌ها است و در تفاسیر دیگر، ریشه اصلی آن را به (اموسا) E-mousa می‌رساند که اسم مؤنث و مشتق از ریشه لاتین مونس Mons است و مونس از ریشه مونسیا Monthya به مفهوم (پاس داشتن، آموختن و حراست کردن) در زبان هلنی است (ملا صالحی، ۱۳۷۸، ۲۷).

33. Icom.

شورای جهانی موزه‌ها و تنها سازمان تخصصی در سطح جهانی است که به موضوع رشد و محافظت از میراث طبیعی و فرهنگی می‌پردازد. این سازمان در سال ۱۹۴۶ میلادی پایه‌گذاری شد و بیش از ۳۰ هزار عضو در کشورهای مختلف دارد.

34. M. Cameron and John B. Gatewood.

35.F.Lathan.

36.Rusu.

37. Landsberg.

38.Kramer.

39.Robert vischer.

رابرت فیشر فیلسوف آلمانی قرن نوزدهم میلادی است و نظریات او درباره زیباشناختی اشیا و همدلی است.

40. Einfuhlung.

41. Jeffers.

42. Edward Titchener.

ادوارد تیچنر روانشناس قرن بیستم میلادی در انگلستان است. مباحث او درباره همدلی بر مبنای نظرات درونگری و لپلهم وونت بود.

43. Empathy.

44. Vreecer.

45. Theodore lipps.

تئودور لیبس فیلسوف آلمانی قرن نوزدهم و بیستم میلادی است. نظریه او مربوط به تصورات هنری و زیباشناختی بود و منجر به بسط همدلی در دیگر تحقیقات میان رشته‌ای روانشناسی و فلسفه شد.

46. Zhavi.

47. Gregory Adams Kimble.

گریگوری آدامز کیمبل روان‌شناس حوزه رفتارگرایی و آموزش و پرورش و استاد دانشگاه آیووا آمریکا قرن بیستم میلادی است.

48. John Dewey.

دیویی، از معروف‌ترین فیلسوفان آمریکایی قرن بیستم میلادی و از پیشتازان عمل‌گرایی در فلسفه، آموزش، جامعه و سیاست است.

49.Hein.

۵۰. میرعماد الحسنی خوشنویس مشهور دوره صفوی و استاد نستعلیق ایران است. او در سال ۹۶۱ ه.ق در قزوین متولد و در دوران جوانی سفرهای متعددی به دیگر کشورهای اسلامی کرد تا اینکه با پایتختی اصفهان و به دستور شاه عباس بزرگ به کار در کتابخانه سلطنتی صفوی دعوت شد و در مدت ۱۶ سال اقامت شاگردان بسیاری را تربیت کرد. میرعماد به دلیل شیوایی و سبک خاص خود در نگارش نستعلیق در بین دیگر خوشنویسان ایران و هند و عثمانی شهرت بسیاری داشت و بنا به روایات تاریخی متهم به طرفداری از مذهب تسنن بود. میرعماد در سال ۱۰۲۴ ه.ق به دلیل فتنه محسودان به قتل رسد و در مسجد مقصود بیک اصفهان به خاک سپرده

pp. 65-73.

Zahavi, Dan, (2017), *Phenomenology empathy and mindreading*. The Routledge handbook of Phiosophy of empathy.

tion through Art. Review of Artistic Education. no, 14. pp, 139-146.

Vrečer, Natalija, (2015), *Empathy in Adult Education*. Andragoska Spoznanja, znanstvena Zalozba Filozofske fakultete. Universe V Ljubljana, no. 21, Issue 3,

